

Rolnummer 2885
Arrest nr. 20/2005 van 26 januari 2005

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 67, § 1, van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, gesteld door het Hof van Beroep te Gent.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 18 december 2003 in zake de n.v. Fortis A.G. tegen de n.v. Kape, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 9 januari 2004, heeft het Hof van Beroep te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 67, § 1, van de wet [van 25 juni 1992] op de landverzekeringsovereenkomst, in de interpretatie dat de door de brandverzekeraar verschuldigde vergoeding afhankelijk kan worden gesteld van een wederopbouw voor hetzelfde gebruik, de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet door aan de verzekerde niet toe te staan het vermoeden van het vrijwillig veroorzaken van het schadegeval, waarop het is gegrond, te weerleggen ? »

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Kape, met maatschappelijke zetel te 8370 Blankenberge, Lissewegestraat 59;
- de n.v. Fortis A.G., met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, Emile Jacqmainlaan 53;
- de Ministerraad.

De n.v. Fortis A.G. en de n.v. Kape hebben elk een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 21 oktober 2004 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. M. Storme, advocaat bij de balie te Brussel, voor de n.v. Fortis A.G.;
 - . Mr. E. Van Acker, advocaat bij de balie te Gent, *loco* Mr. M. Renodeyn, advocaat bij de balie te Brugge, voor de n.v. Kape;
 - . Mr. L. Schuermans, advocaat bij de balie te Turnhout, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 15 december 1994 werd het gebouw van de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege door brand vernield. Bij minnelijke schatting stelden de verzoekende en de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege de schade vast op 1.609.535,47 euro. De verzoekende partij keerde evenwel slechts een deel (1.231.043,51 euro) van dat bedrag uit omdat volgens haar de verwerende partij het vernielde gebouw had heropgebouwd maar een andere bestemming eraan had gegeven, terwijl de polis bepaalde dat de door de verzekeringsonderneming uitgekeerde vergoeding in haar geheel moest worden besteed « tot de wederopbouw van het beschadigd gebouw en tot de wedersamenstelling van de beschadigde roerende goederen voor hetzelfde gebruik in België ».

Bij dagvaarding van 9 juni 1999 vorderde de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege het saldo (378.200,34 euro).

De Rechtbank van eerste aanleg te Brugge oordeelde bij vonnis van 9 oktober 2000 dat de voormelde clausule nietig is in zoverre de uitbetaling van de vergoeding afhankelijk wordt gesteld van wederopbouw of wedersamenstelling « voor hetzelfde gebruik in België » en verklaarde de vordering gegrond.

Op 11 december 2000 werd hoger beroep aangetekend tegen dat vonnis. Het Hof van Beroep te Gent heeft op 18 december 2003 de hierboven geformuleerde prejudiciële vraag gesteld.

III. In rechte

- A -

Memories van de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege

A.1. Volgens de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege moet bij het beantwoorden van de prejudiciële vraag worden uitgegaan van de volgende uitgangspunten : (i) het wederopbouwbeding is geldig tot stand gekomen overeenkomstig artikel 67, § 1, van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (hierna : de wet op de landverzekeringsovereenkomst), dat bepaalt dat de partijen kunnen overeenkomen dat de vergoeding slechts betaalbaar zal zijn naarmate de verzekerde goederen worden wedersamengesteld of wederopgebouwd; (ii) aan de vereiste van wederopbouw - in de zin van de in het geding zijnde bepaling - was niet voldaan, vermits anders de prejudiciële vraag irrelevant zou zijn; (iii) het feit dat het gebouw niet werd heropgebouwd voor hetzelfde gebruik was de vrije keuze van de partijen, zodat artikel 67, § 1, tweede lid, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, volgens hetwelk de niet-wederopbouw of – wedersamenstelling van de goederen buiten de wil van de verzekerde geen invloed heeft op de berekening van de schadevergoeding, niet van toepassing was.

A.2. Volgens dezelfde partij neemt het verwijzende rechtscollege verkeerdelijk aan dat de niet-vergoeding naar rato van 100 pct. gegrond is op een vermoeden dat het schadegeval vrijwillig werd veroorzaakt. De niet-vergoeding berust daarentegen op een vrije keuze van de verzekerde, allereerst om een verzekeringsovereenkomst met een wederopbouwbeding te sluiten, en ten tweede om het goed niet voor hetzelfde gebruik herop te bouwen.

Het feit dat de wet een dergelijk wederopbouwbeding mogelijk maakt, berust eveneens niet op een vermoeden dat het schadegeval vrijwillig wordt veroorzaakt, maar op de overweging dat (i) de verzekeringnemer geen wettelijke bescherming nodig heeft tegen dergelijke bedingen, die enkel mogelijk zijn voor een risico ter waarde van meer dan 30.000.000 frank (743.680 euro), (ii) een zekere economische continuïteit moet worden verzekerd door het onroerend patrimonium dat mede aan de economie ten grondslag ligt in stand te houden, en (iii) de verzekeraar mag vermijden dat de verzekerde zich objectief gesproken zou verrijken of zijn toestand zou verbeteren ten gevolge van brand. De *ratio legis* is dus duidelijk ruimer dan enkel het vermijden van fraude.

Aangezien de prejudiciële vraag op een verkeerde feitelijke grondslag berust, behoeft ze, volgens de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege, geen antwoord.

A.3. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege voert daarnaast aan dat de vraag onontvankelijk is, aangezien uit de processtukken niet blijkt welk onderscheid tussen vergelijkbare categorieën van personen wordt bedoeld.

A.4. Wat de grond van de zaak betreft, bekritiseert de prejudiciële vraag, volgens haar, niet een door de wetgever gemaakt onderscheid, maar veeleer het ontbreken van een wettelijke regeling, namelijk het feit dat de wetgever de contractuele vrijheid niet verder heeft ingeperkt dan hij gedaan heeft, en het wederopbouwbeding niet heeft verboden in het geval dat de verzekerde het schadegeval niet heeft veroorzaakt, of althans bewijst het niet te hebben veroorzaakt. De prejudiciële vraag dient om die redenen ontkennend te worden beantwoord.

A.5. Voor zover er een verschil in behandeling bestaat met de regeling inzake aansprakelijkheidsverzekeringen, waaromtrent artikel 83 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt dat er ten aanzien van de benadeelde geen beperking van de vergoeding mogelijk is vanwege een verschillend gebruik, behoudens bij het opzettelijk veroorzaken van het schadegeval, is dat verschil redelijk verantwoord. Artikel 67 betreft immers een beding dat door de benadeelde zelf als verzekerde is overeengekomen in het kader van de verzekeringsovereenkomst. Bij een aansprakelijkheidsverzekering zou het om een beding gaan dat niet de rechten van de verzekerde beperkt, maar wel de rechten van een derde jegens wie de verzekerde aansprakelijk is.

Voor zover er een verschil in behandeling bestaat met eenvoudige risico's, ter waarde van minder dan 30.000.000 frank (743.680 euro), of met de niet-wederopbouw die niet op de vrije keuze van de verzekerde berust, in welk geval het wederopbouwbeding onwerkzaam is (artikel 67, § 1, tweede lid, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst), is dat verschil verantwoord aangezien de verzekeringnemer vrijwillig heeft ingestemd met het wederopbouwbeding. Gelet op de omvang van het verzekerde risico mag de verzekeringnemer geacht worden voldoende vrijheid te hebben om andersluidende verzekeringsovereenkomsten te bedingen. Bovendien heeft de verzekeringnemer na brand de keuze om het gebouw niet, of althans niet voor hetzelfde gebruik, weder op te bouwen.

Voor zover er een verschil in behandeling is met een vrijwillig veroorzaakt schadegeval, in welk geval artikel 8 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst de schadevergoeding volledig uitsluit, is dat verschil eveneens redelijk verantwoord. De beperking bij fraude is veel stringenter dan de beperking van artikel 67, § 1, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst. In dat laatste geval heeft de verzekeringnemer immers drie mogelijkheden om bij brand een vergoeding te verkrijgen : (i) door een polis zonder wederopbouwbeding af te sluiten, (ii) door het goed herop te bouwen voor hetzelfde gebruik, (iii) door aan te tonen dat het gebrek aan wederopbouw buiten zijn wil gebeurt. Die mogelijkheden bestaan niet bij fraude.

A.6. Volgens de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege moet de in het geding zijnde bepaling worden onderscheiden van de bepalingen die het voorwerp uitmaakten van de arresten nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001.

Het eerste arrest is irrelevant : het ging er immers over een bepaling (artikel 4, § 1, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen) die voor het verkrijgen van een verzekeringsvergoeding een onderscheid maakte tussen, enerzijds, de echtgenoot en de inwonende bloedverwanten van de verzekeringnemer, en, anderzijds, alle derden, door voor de eerstgenoemden in bepaalde gevallen een onweerlegbaar vermoeden van fraude vast te stellen. De in het geding zijnde bepaling onderscheidt zich van die hypothese, gelet op het feit dat (i) ze geen onderscheid maakt tussen familieleden en derden, en dat (ii) artikel 4, § 1, van de wet van 1 juli 1956 betrekking had op een schadelijder die geen partij was bij de verzekeringsovereenkomst, maar wel een vergoedingsaanspraak had tegen de verzekerde, terwijl de in het geding zijnde bepaling betrekking heeft op een verzekeringnemer die zelf partij is bij de verzekeringsovereenkomst.

Ook de motieven die ten grondslag liggen aan het arrest nr. 147/2001 van 20 november 2001 zijn, volgens dezelfde partij, niet van toepassing. Het doel van de wet die het voorwerp uitmaakte van voormeld arrest bestaat erin alle slachtoffers van ongevallen veroorzaakt door motorrijtuigen herstel van de schade te waarborgen, en daartoe werd een verplichte verzekering ingesteld. Het doel van artikel 4 van die wet bestond erin fraude tegen te gaan, en daartoe werd de verzekeringnemer *a priori* uitgesloten van elke schadevergoeding. De in het geding zijnde bepaling betreft, daarentegen, een vrijwillige verzekering. Het doel van die bepaling is ruimer dan alleen fraudebestrijding, wat onder meer blijkt uit het verschil in sanctie. Die sanctie is evenredig aan die doelstelling en is hoe dan ook minder verregaand dan artikel 4 van de wet van 1 juli 1956 : de uitbetaling van de schadevergoeding wordt niet volledig uitgesloten, maar er wordt enkel een verplichting opgelegd om die

vergoeding aan te wenden voor wederopbouw. Het middel is tevens niet strijdig met het doel van de wet, die niet de bescherming van slachtoffers van onrechtmatige daden beoogt, maar die veeleer (i) verrijking en speculatie wenst tegen te gaan, (ii) wenst aan te zetten tot zorgvuldigheid in het belang van de openbare veiligheid, (iii) de continuïteit van het economisch patrimonium wenst te verzekeren en (iv) in de mogelijkheid wenst te voorzien om de polis aan te passen aan de risico's die men al dan niet wenst te verzekeren.

Memorie van de Ministerraad

A.7. Volgens de Ministerraad is de vraag onontvankelijk aangezien ze betrekking heeft op de woorden « voor hetzelfde gebruik in België ». Die woorden worden enkel in de verzekeringspolis gebruikt die aan de oorsprong ligt van het geschil voor het verwijzende rechtscollege en komen niet voor in de in het geding zijnde bepaling. Wanneer het Hof uitspraak doet over een prejudiciële vraag, moet het uitspraak doen over een algemene norm en niet over een bijzonder geval dat aanhangig is bij het verwijzende rechtscollege.

Bovendien laten de prejudiciële vraag en de motivering ervan na uitdrukkelijk te bepalen voor welke personen de in het geding zijnde bepaling een ongelijke behandeling zou doen ontstaan, of welke categorieën van personen met elkaar moeten worden vergeleken. Het komt niet aan het Hof toe een verschil in behandeling te onderzoeken waarbij het zelf de te vergelijken categorieën moet omschrijven.

A.8. Ten gronde behoort, volgens de Ministerraad, de in het geding zijnde bepaling tot de categorie van bepalingen van de wet op de landverzekeringsovereenkomst waarin de wetgever aan de contracterende partijen keuzevrijheid verleent door wedersamenstellings- en wederopbouwbedingen in beginsel toe te laten. De wetgever heeft echter onredelijke toepassingen van dergelijke bedingen getemperd door in artikel 67, § 1, tweede lid, te bepalen dat in geval van niet-wederopbouw of niet-wedersamenstelling buiten de wil van de verzekerde, zulks geen invloed heeft op de berekening van de vergoeding. Artikel 67 houdt echter geen bepalingen in omtrent de bewijslevering of de bewijslast en stelt niet dat een vermoeden, laat staan een onweerlegbaar vermoeden, geldt dat de verzekerde het schadegeval heeft veroorzaakt. Bijgevolg behoeft de prejudiciële vraag geen antwoord.

A.9. In zoverre verzekeringnemers, verzekerden en begunstigden die vrijwillig beslissen niet wedersamen te stellen of herop te bouwen worden vergeleken met verzekeringnemers, verzekerden en begunstigden die buiten hun wil niet kunnen wedersamenstellen of wederopbouwen, is het verschil in behandeling redelijk verantwoord omdat elke schadeverzekering de vergoeding van schade beoogt (artikel 51 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst) en omdat de prestatie die de verzekeraar verschuldigd is de door de verzekerde geleden schade niet te boven mag gaan (artikel 39 van dezelfde wet). Het aanvoeren van een beding van wederopbouw of wedersamenstelling tegen een verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde die buiten zijn wil aan dat beding niet kan voldoen, werd door de wetgever echter als onredelijk beschouwd.

Volgens de Ministerraad onderscheidt de voorliggende zaak zich van die welke het voorwerp uitmaakten van de arresten nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001, aangezien het daar ging om artikel 4 van de wet van 1 juli 1956. Die wet betreft een aansprakelijkheidsverzekering waarop de in het geding zijnde bepaling niet van toepassing is (artikel 67, § 5, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst). De benadeelde die zich beroept op een aansprakelijkheidsverzekering is geen contracterende partij en beschikt vrij over de door de verzekeraar verschuldigde schadevergoeding. Bovendien gaat artikel 4 uit van een onweerlegbaar vermoeden van bedrog, hetgeen niet het geval is voor de in het geding zijnde bepaling. In tegenstelling tot het voormelde artikel 4 bepaalt de in het geding zijnde bepaling ook niet dat met bepaalde personen wel en met andere personen niet een wederopbouwbeding kan worden overeengekomen.

Memories van de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege

A.10. Volgens de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege bepaalt de in het geding zijnde bepaling enkel dat de betaling afhankelijk kan worden gemaakt van wederopbouw of wedersamenstelling. De wetgever heeft bewust ervoor gekozen de woorden « voor hetzelfde gebruik in België » niet te gebruiken. Een interpretatie van die bepaling die toestaat dat de uitbetaling afhankelijk wordt gemaakt van hetzelfde gebruik in België is bijgevolg niet te verzoenen met de wil van de wetgever, noch met het vrij verkeer van kapitaal en met artikel 3 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst.

Bovendien schendt die interpretatie de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Om fraude te voorkomen is het immers voldoende dat de partijen kunnen bedingen dat de schadevergoeding afhankelijk wordt gemaakt van de wederopbouw of wedersamenstelling, zonder dat dit voor hetzelfde gebruik dient te geschieden.

In de voorliggende zaak was er trouwens wel degelijk sprake van wederopbouw voor hetzelfde gebruik in België, of op zijn minst werd die wederopbouw onmogelijk gemaakt buiten de wil van de verzekerde, gelet op de beslissing van de gemeentelijke overheid dat het pand niet voor dezelfde handelsdoeleinden mocht worden aangewend.

Volgens de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege is het niet evenredig om de verzekerde te goeder trouw, in het kader van het tegengaan van het vrijwillig veroorzaken van schadegevallen, niet toe te staan een vermoeden van bedrog of een gebrek aan voorzorg te weerleggen, des te meer omdat moderne technologieën dermate geëvolueerd zijn dat de oorzaak van een brand thans gemakkelijk kan worden achterhaald.

Bovendien kan de verzekeraar op grond van artikel 8 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst hoe dan ook de dekking weigeren aan diegene die het schadegeval opzettelijk heeft veroorzaakt, en maakt die bepaling het mogelijk in de polis gevallen van grove schuld op te sommen die eveneens tot een weigering van dekking leiden. Daarenboven krijgt de verzekeraar door artikel 67, § 1, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst een vermoeden van fraude in zijn voordeel. De rechten van de verzekeraar worden zodoende veilig gesteld. Er is dan ook geen enkele reden om de verzekerde te goeder trouw, aan wie geen schuld wordt verweten, niet toe te staan te bewijzen dat hij de schade niet opzettelijk heeft veroorzaakt. De sanctie van niet-volledige vergoeding is bijgevolg onevenredig met het gestelde doel.

Volgens dezelfde partij houdt het feit dat het in artikel 67, § 1, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst om risico's gaat van meer dan 30.000.000 frank (743.680 euro) niet in dat de verzekeringnemer vrij kan kiezen tussen verschillende polisformules. Het is een algemene praktijk van verzekeraars om systematisch een dergelijk beding op te leggen. Bovendien is de sanctie - (gedeeltelijke) niet-vergoeding - door de grote financiële belangen die in het geding zijn des te belangrijker.

De verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege verwijst ten slotte naar de arresten van het Hof nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001. De omstandigheid dat die arresten betrekking hebben op een aansprakelijkheidsverzekering doet geen afbreuk aan het gegeven dat in het kader van die wetgeving een regeling was uitgewerkt om fraude te bestrijden zonder dat de schadelijder of de verzekeringnemer te goeder trouw het tegendeel kan bewijzen, zoals in de voorliggende zaak ook het geval is. Ook kan niet worden beweerd dat een benadeelde die zich beroept op een aansprakelijkheidsverzekering geen contracterende partij is, zodat er een verschil zou bestaan met de voorliggende zaak: het Hof van Cassatie aanvaardt immers dat de derde-benadeelde geacht wordt ingestemd te hebben met de contractuele bepalingen en excepties die de verzekeraar met de verzekerde sloot. Het feit dat de in het geding zijnde bepaling een niet-verplichte verzekering betreft is irrelevant, des te meer omdat men feitelijk wel verplicht is een brandverzekering te sluiten, al was het maar om een krediet te verkrijgen. Het door de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege gemaakte onderscheid tussen een aansprakelijkheidsverzekering en een eigen verzekering is bovendien niet aan de orde: het onderscheid dat het Hof dient te onderzoeken is beperkt tot de verzekerden binnen de materie van de eigen verzekering.

A.11. In haar memorie van antwoord laat de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege gelden dat de prejudiciële vraag wel ontvankelijk is. Het verwijzende rechtscollege vraagt het Hof niet zich te buigen over een contractueel beding, maar over de vraag of artikel 67, § 1, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, in die zin geïnterpreteerd dat het toestaat dat de vergoeding afhankelijk wordt gemaakt van wederopbouw voor hetzelfde gebruik, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt door de verzekerde niet toe te staan het vermoeden van vrijwillig veroorzaken van het schadegeval te weerleggen.

De prejudiciële vraag bevat bovendien wel degelijk elementen aan de hand waarvan een pertinente vergelijking kan worden gemaakt tussen verschillende categorieën van personen. Daarnaast worden, in zoverre verzekerden niet de mogelijkheid hebben het vermoeden van vrijwillig veroorzaken van het schadegeval te weerleggen, zij die niet frauderen of niet onzorgvuldig zijn op dezelfde wijze behandeld als daadwerkelijke fraudeurs.

Volgens dezelfde partij kan ten slotte ook niet worden beweerd dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, vermits het verschil in behandeling wel degelijk voortvloeit uit de interpretatie van de in het geding zijnde bepaling door het verwijzende rechtscollege.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.1.1. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege en de Ministerraad voeren aan dat de prejudiciële vraag onontvankelijk is, aangezien uit de processtukken niet zou blijken welk onderscheid tussen vergelijkbare categorieën van personen wordt bedoeld.

B.1.2. Hoewel in de prejudiciële vraag niet wordt gepreciseerd tussen welke personen de in het geding zijnde bepaling een verschil in behandeling zou teweegbrengen, kan worden aangenomen dat de vraag betrekking heeft op de vergelijking tussen de verzekerde die niet wordt vergoed wanneer hij in weerwil van een wederopbouwbeding het verzekerde goed niet voor hetzelfde gebruik wederopbouwt, en de in de arresten nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001 van het Hof vermelde categorieën van personen, die van schadevergoeding worden uitgesloten op grond van een onweerlegbaar vermoeden van heimelijke verstandhouding of bedrog, uitsluiting waarvan het Hof heeft geoordeeld dat ze strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.1.3. De exceptie wordt verworpen.

B.2.1. Volgens de Ministerraad is de prejudiciële vraag onontvankelijk omdat ze betrekking heeft op woorden - « voor hetzelfde gebruik in België » - die niet voorkomen in de in het geding zijnde bepaling maar enkel in de verzekeringspolis die aan de oorsprong ligt van het geschil voor het verwijzende rechtscollege.

B.2.2. Het verwijzende rechtscollege vraagt of de in het geding zijnde bepaling al dan niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt « in de interpretatie dat de door de brandverzekeraar verschuldigde vergoeding afhankelijk kan worden gesteld van een wederopbouw voor hetzelfde gebruik ». Bijgevolg wordt het Hof wel degelijk gevraagd uitspraak te doen over een algemene norm en niet over een bijzonder geval dat aanhangig is bij het verwijzende rechtscollege. Het komt overigens enkel het verwijzende rechtscollege en niet het Hof toe te oordelen of er *in casu* al dan niet sprake was van wederopbouw voor

hetzelfde gebruik in België, en of die wederopbouw buiten de wil van de verzekerde onmogelijk werd gemaakt, zoals de verwerende partij voor het verwijzende rechtscollege beweert.

B.2.3. De exceptie wordt verworpen.

B.3.1. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege voert aan dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, aangezien ze op de verkeerde grondslag zou berusten dat de niet-vergoeding naar rato van 100 pct. gegrond is op een vermoeden dat het schadegeval vrijwillig werd veroorzaakt. Volgens de Ministerraad behoeft de prejudiciële vraag geen antwoord omdat de in het geding zijnde bepaling de bewijslevering of de bewijslast niet regelt.

B.3.2. De exceptie betreft het onderzoek van de in het geding zijnde bepaling en valt derhalve samen met de grond van de zaak.

Ten gronde

B.4. Artikel 67 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst regelt de modaliteiten van betaling van de schadevergoeding met betrekking tot de brandverzekering. Het artikel onderscheidt twee stelsels naargelang het al dan niet gaat om een verzekeringsovereenkomst die slaat op een eenvoudig risico. Met betrekking tot de andere dan de eenvoudige risico's kunnen de partijen overeenkomen dat de uitbetaling van de schadevergoeding geschiedt naarmate het beschadigde goed wordt herbouwd (gebouw) of wedersamengesteld (inhoud) (*Parl. St.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1586/1, p. 60). Artikel 67, § 1, bepaalt dienaangaande :

« De partijen kunnen overeenkomen dat de vergoeding slechts betaalbaar zal zijn naarmate de verzekerde goederen worden wedersamengesteld of wederopgebouwd.

De niet-wederopbouw of -wedgesamenstelling van die goederen buiten de wil van de verzekerde, heeft geen invloed op de berekening van de vergoeding, behalve dat het nieuwwaardebeding ontoepasselijk wordt. »

B.5. Volgens het verwijzende rechtscollege wordt de verzekerde die, in weerwil van een wederopbouwbeding, het verzekerde goed niet wederopbouwt, niet of niet volledig vergoed op grond van een vermoeden dat hij moedwillig aan de oorsprong ligt van het schadegeval. Het verwijzende rechtscollege verwijst in dat verband naar de arresten nr. 26/95 van 21 maart 1995 en nr. 147/2001 van 20 november 2001 van het Hof.

Voormelde arresten hadden betrekking op artikel 4, § 1, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen vóór de opheffing ervan bij artikel 32, § 1, van de wet van 21 november 1989. Die bepaling sloot bepaalde categorieën van personen van het voordeel van de verzekering uit op grond van een onweerlegbaar vermoeden van heimelijke verstandhouding of bedrog. Het Hof heeft hieromtrent geoordeeld dat het door de wetgever aangewende middel onevenredig was in zoverre die bepaling het mogelijk maakte elke vergoeding te weigeren, steunend op een vermoeden dat in geen geval mocht worden weerlegd, en dit terwijl er gevallen zijn waarin de hypothese van heimelijke verstandhouding onwaarschijnlijk of zelfs uitgesloten is, om reden inzonderheid van getuigenissen of vaststellingen door politie of rijkswacht (arrest nr. 26/95 van 21 maart 1995, B.5; arrest nr. 147/2001 van 20 november 2001, B.6). Het Hof kwam tot eenzelfde besluit met betrekking tot artikel 4, § 1, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (arrest nr. 80/98 van 7 juli 1998, B.4; arrest nr. 86/2003 van 11 juni 2003, B.2.4).

B.6. Door een wederopbouwbeding toe te staan beoogt de wetgever tegemoet te komen aan « de bezorgdheid van de verzekeraars om de verzekerde de uitkering uitsluitend te doen aanwenden tot de herstelling van de beschadigde goederen: deze regeling was reeds neergelegd in het tweede en derde lid van artikel 36 van de wet van 11 juni 1874 » (*Parl. St.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1586/1, p. 60). Aldus werd beoogd vrijwillige schadegevallen te vermijden (*Parl. St.*, Kamer, 1869-1870, nr. 57, p. 34). Die bezorgdheid komt tevens tot uiting in de toevoeging in de verzekeringspolis – maar ook, wat de eenvoudige risico's betreft, in artikel 19, § 1, van het koninklijk besluit van 1 februari 1988 betreffende de verzekering tegen brand en andere gevaren, bepaling die aan de wet van 25 juni 1992 voorafging -, dat de wederopbouw voor hetzelfde gebruik moet plaatsvinden, omdat zij erop gericht is te vermijden dat de verzekerde zich zou verrijken of zijn toestand zou verbeteren ten gevolge van een brand, onder meer wanneer het verzekerde goed verouderd of onrendabel is geworden.

B.7. Ofschoon artikel 8, eerste lid, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt dat, niettegenstaande enig andersluidend beding, de verzekeraar niet verplicht kan worden dekking te geven aan hem die het schadegeval opzettelijk heeft veroorzaakt, vermag de wetgever bijkomende middelen aan te wenden om vrijwillige schadegevallen te vermijden. Het Hof dient evenwel na te gaan of die middelen geen gevolgen hebben die verder gaan dan noodzakelijk is ten opzichte van dat wettige doel.

B.8.1. In tegenstelling tot de in de arresten nrs. 26/95 en 147/2001 bedoelde categorieën van personen die, wanneer zich een schadegeval voordoet, in elk geval van het voordeel van de verzekering worden uitgesloten, zonder dat ze daaromtrent iets kunnen ondernemen, zal de schade voor de verzekerde die een wederopbouwbeding is overeengekomen volledig worden vergoed wanneer hij, overeenkomstig dat beding, het verzekerde goed wederopbouwt. Het is voor de verzekerde bijgevolg niet onmogelijk de volledige vergoeding van de schade te verkrijgen.

B.8.2. Wanneer bovendien de niet-wederopbouw of -wetersamenstelling van de verzekerde goederen buiten de wil van de verzekerde gebeurt, wat hij met alle wettelijke bewijsmiddelen kan aantonen, heeft het wederopbouwbeding geen invloed op de berekening van de vergoeding, behalve wanneer de verzekering is aangegaan tegen vergoeding naar nieuwwaarde, in welk geval het nieuwwaardebeding dan ontoepasselijk wordt (artikel 67, § 1, tweede lid, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst).

Een vermindering van de uitbetaalde schadevergoeding was in de ogen van de wetgever immers « buitensporig [...] wanneer bij voorbeeld het uitblijven van de herbouw of van het herstel van de beschadigde goederen te wijten was aan een oorzaak die geen verband had met de verzekerde. Om ieder misbruik te voorkomen, [is bepaald] dat deze omstandigheden geen invloed hebben op de berekening van de vergoeding, behalve wanneer de verzekering is aangegaan tegen vergoeding naar nieuwwaarde » (*Parl. St.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1586/1, p. 61).

B.8.3. Artikel 67, § 5, van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt ten slotte dat de in de eerste paragraaf van dat artikel gecreëerde mogelijkheid om in een wederopbouwbeding te voorzien niet van toepassing is op aansprakelijkheidsverzekeringen, die ook opgenomen kunnen zijn in een brandverzekeringsspolis. Inzake die

aansprakelijkheidsverzekeringen bepaalt artikel 83 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst : « De benadeelde beschikt vrij over de door de verzekeraar verschuldigde schadevergoeding. Het bedrag van de schadevergoeding mag niet verschillen naar gelang van het gebruik dat de benadeelde ervan zal maken ».

B.9. Gelet op hetgeen voorafgaat, is het niet onredelijk dat de uitbetaling van de vergoeding voor andere dan eenvoudige risico's afhankelijk kan worden gemaakt van de wederopbouw of de wedersamenstelling voor hetzelfde gebruik van de verzekerde goederen.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 67, § 1, van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 26 januari 2005.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts